

Warszawa, dnia 2 grudnia 2025 r.

Poz. 1215

**UCHWAŁA
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

z dnia 26 listopada 2025 r.

w 140. rocznicę urodzin Adama Chętnika

W tym roku przypada 140. rocznica urodzin Adama Chętnika, wielkiego patrioty, nieustraszonego działacza politycznego i społecznego, propagatora kultury narodowej i regionalnej, a przy tym wybitnego badacza i dokumentalisty kultury kurpiowskiej.

Adam Chętnik całym sercem zaangażował się w starania na rzecz przyłączenia Mazur do Polski oraz w zapobieganie germanizacji Mazurów, m.in. współorganizując plebiscyt na Warmii i Mazurach. Na łamach „Gońca Pogranicznego” wzywał: „Pracujmy na Pograniczu! Szerzmy oświatę, zaszczepiajmy patriotyzm, umacniajmy państwowość polską”.

Był posłem na Sejm I kadencji (1922–1927) z ramienia Związku Ludowo-Narodowego. Za swą służbę dla II Rzeczypospolitej został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski oraz Złotym Krzyżem Zasługi.

Jednakże największą pasją Adama Chętnika było badanie, popularyzowanie i chronienie od zapomnienia bogactwa kultury Kurpiów. Wielki piewca Kurpiowszczyzny niemal 60 lat poświęcił dokumentowaniu zwyczajów, obrzędów, wierzeń, języka, budownictwa i sztuki ludowej. Wymiernym efektem jego zainteresowań jest ponad 100 prac zwartych, w tym wiele unikatowych, z zakresu etnografii, bursztyniarstwa, kultury, literatury i historii m.in. „Puszcza Kurpiowska”, „Chata kurpiowska”, „Kalendarzyk zwyczajów dorocznych, obrzędów i niektórych wierzeń ludu kurpiowskiego” oraz około 500 artykułów. Te dokonania plasują Chętnika, obok Kolberga i Glogera, w trójce najważniejszych polskich etnografów.

Adam Chętnik nie tylko publikował, lecz z własnych środków stworzył i wyposażył Muzeum Kurpiowskie w Nowogrodzie – drugi w odrodzonej Polsce skansen. Doprowadził do powstania Stacji Naukowo-Badawczej Dorzecza Narwi Środkowej.

Działalność Adama Chętnika to też walka o polskość w czasach zaborów czy okupacji, gdy za krzewienie kultury polskiej groziła kara śmierci, więzienie, zsyłka, utrata zdrowia i majątku, a często represje wobec rodziny. Represje towarzyszyły Adamowi Chętnikowi przez całe życie. Był 18 razy aresztowany, 2 razy skazany na śmierć, uciekł z transportu do niemieckiego obozu śmierci na Majdanku.

Po II wojnie światowej nadal doznawał szykan od władz, jako katolik nie pasował bowiem do kolejnych konfiguracji politycznych Polski. Chętnikowskie hasło „Z Bogiem dla Polski” niezbyt pasowało do powojennej rzeczywistości. Kościół katolicki uhonorował Chętnika pamiątkową tablicą umieszczoną w łomżyńskiej katedrze.

Pozostając aktywnym do ostatniej chwili, Adam Chętnik wierzył, że jego spuścizna nie pójdzie w zapomnienie i będzie wykorzystana do umacniania polskości. Pisał: „Kto będzie kochał serdecznie swój zakątek, ten ojczyznę całą również będzie miłował”.

Życie Adama Chętnika stanowi wzór, jak żyć i pracować na rzecz dobra wspólnoty narodowej, regionalnej czy lokalnej. Dzięki postawie takich ludzi jak on mogła najpierw odrodzić się, a później podnosić się z gruzów po wielkiej wojnie Polska Niepodległa.

W 140. rocznicę urodzin Senat Rzeczypospolitej Polskiej honoruje Adama Chętnika, pamiętając, jak wielkie zasługi oddał Ojczyźnie, przytaczając dewizę, którą kierował się przez całe życie: „Czyniąc, zastanawiam się, czy to będzie dobre dla Polski”.

Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

Marszałek Senatu: *M. Kidawa-Błońska*